

Risk in Focus 2024

Az összefoglalót készítette:

A BELSŐ ELLENŐRÖK MAGYARORSZÁGI KÖZHASZNÚ SZERVEZETE (BEMSZ)
KOCKÁZATKEZELÉSI ÁLLANDÓ BIZOTTSÁGA

Belső Ellenőrök
Magyarországi
Közhasznú Szervezete

1. Bevezető

A Belső ellenőrök nemzetközi szervezete (The Institute of Internal Auditors - IIA) 2023-ban is felmérte a szervezeteket érintő kockázatokat, ennek eredményét a Risk in Focus 2024 című kiadványban jelentette meg¹. A kockázatok rangsorolását globálisan és földrészekre bontva is elvégezték. Miközben sok területen egyezés tapasztalható a kockázatok megítélésében, az auditorok véleményében érezhető a földrajzi elhelyezkedésből vagy a gazdasági ágazatból fakadó helyi eltérések. A felmérés kettős célt szolgál: egyrészt egy jó lehetőség arra, hogy a vállalatvezetők össze tudják hasonlítani a különböző hatásokat és lokális prioritásokat, másrészt a belső ellenőrzési vezetők számára megkönnyítse a kockázatelemzést és a következő évi audit tervezést.

Globálisan a három legmagasabbra értékelt jelenlegi kockázat a 2024-es audit tervezésekor

1. a kiber- és adatbiztonság,
2. a humán tőke (diverzitás, tehetséggondozás, megtartás) és
3. az üzletfolytonosság (működési biztonság, krízis menedzsment, katasztrófa kezelés)

lett, amik közül az első kettő átfedésben van az európai és a magyar megítéléssel (lásd 3. fejezet). Érdekeség ugyanakkor, hogy 3-5 évre előre tekintve már mindenhol, beleértve hazánkat is, felkerül a klímakockázat a legmagasabb prioritásokba, egyben kiegészül a mélyreható digitális átalakulással járó veszélyekkel. Ez utóbbiak esetében várható, hogy az idei évre tervezetthez képest sokkal nagyobb erőforrásokat fognak lekötni a belső ellenőrzés területén.

„... a régiók közötti specifikus eltérések arra utalnak, hogy a belső ellenőrzési vezetők felismerik és lereagálják a saját szervezetükre ható egyedi kockázatokat. (Risk in Focus 2024)”

2. Kiemelt kockázatok Európában

2023-ban a gazdasági bizonytalanság kockázata meghaladta a korábbi, világjárvány okozta problémákat. Ennek oka, hogy jelenleg a vállalatok több problémával szembesülnek egyidejűleg, amely egy úgynevezett „polikrizist” váltott ki. Ebből fakadóan eltérnek a közeljövőre vonatkozó kockázati várakozások a távolabbi kihívásoktól, pl. a klímaváltozás, valamint a digitális fejlődés hatásai jelentősen megemelkednek a jövőben és megelőzik a jelenleg még magasabbra értékelt jogszabályi változások kockázatát. Ez lecsapódik az audit erőforrások tervezésében is, ami feltételezi az újonnan felmerülő témakörök mélyebb szakmai ismeretének fejlesztését.

¹Elérhető: www.theiia.org/en/internal-audit-foundation/latest-research-and-products/risk-in-focus/

A kiemelt kockázati területek közül a Risk in Focus 2024 öt elemre külön is felhívja az európai belső ellenőrök figyelmét:

1. Kiber- és adatbiztonság
2. Humán tőke
3. Makrogazdasági és geopolitikai bizonytalanságok, törvényi változások
4. Éghajlatváltozás, fenntarthatóság
5. Ellátási láncok

KIBER- ÉS ADATBIZTONSÁG

A kiber- és adatbiztonságot érintő támadás a legnagyobb fenyegetés a szervezetek számára, nem véletlen, hogy a belső ellenőrzési vezetők 84%-a sorolta be az öt legnagyobb fenyegetés közé.

A zsarolóvírusok, az egyre kifinomultabb támadások és az államilag támogatott kiberbűnözés továbbra is komoly fenyegetést jelentenek. Egyes szervezetek azonban úgy látják, hogy a kockázati kitettség növekedésének üteme enyhült, ami részben a magas kockázattudatosságra vezethető vissza. A kibervédelem hatékonyságát az Európai Unió által meghozott törvények (Data Act és Cyber Resilience Act) is segítik, ugyanakkor implementálásuk hiányosságai bírságot vonhatnak maguk után.

HUMÁN TŐKE

A megfelelő humán erőforrás rendelkezésre állása és megtartása továbbra is a második legnagyobb kockázatot hordozza, a belső ellenőrzési vezetők 58%-a sorolta az öt legnagyobb kockázat közé. A válaszadók ráadásul arra számítanak, hogy ez a kockázat hosszú távon is fenn fog állni.

A növekvő megélhetési, valamint vállalati működési költségek mellett a vezető testületeknek meg kell fontolniuk a fizetések és egyéb juttatások versenyképességének biztosítását amiatt, hogy betöltve maradjanak a stratégiaiilag fontos munkakörök és a kritikus tudás naprakészsége folyamatosan biztosított legyen.

További kockázatot jelent, hogy sok szervezet munkakultúrája nincs összhangban a megváltozott foglalkoztatási igényekkel, társadalmi trendekkel. Azok a vállalkozások, melyek figyelembe veszik ezeket a változásokat és egyértelműen kommunikálják ezeket, egyértelműen jobban vonzzák a fiatal munkavállalókat.

MAKROGAZDASÁGI ÉS GEOPOLITIKA BIZONYTALANSÁGOK

Az ellenőrzési vezetők a makrogazdasági és geopolitikai bizonytalanságokat a harmadik helyre rangsorolták a rövid távú kitekintésben, holtversenyben a jogi környezet változásaival. A szervezeteknek magasabb inflációval, magasabb kamatkörnyezettel, valamint dinamikus geopolitikai változásokkal kell szembe nézniük. Ezek együttesen bizonytalan gazdasági környezetet eredményeznek és így kölcsönhatásban állnak a szabályozási környezettel, így nem véletlen a hasonló besorolás a fontossági skálán.

Az ebben a kategóriában lévő kockázatok széles spektrumot fednek le, miközben ezen kockázatok összefüggenek egymással. Ezek az ellátási láncokkal kapcsolatos problémáktól, a változó ügyfélmagatartáson át a pénzügyi likviditási, fizetésképtelenségi, csalási kockázatig terjednek.

ÉGHAJLATVÁLTOZÁS, FENNTARTHATÓSÁG

Az átlaghőmérséklet emelkedése, valamint az éghajlatváltozással kapcsolatos katasztrófák szerte a világon napirenden tartják a környezetvédelmi, klímaváltozási kérdéseket. Stratégiai kockázattá vált a kritikus üzleti infrastruktúra elhelyezkedése, a gyártási erőforrások és a kulcsszállítók elérhetősége. A belső ellenőrzési vezetők véleménye szerint az éghajlatváltozással kapcsolatos kérdések az elkövetkező években még nagyobb figyelmet fognak kapni és előrébb fognak kerülni a kockázati rangsorban.

A téma az Európai Unió szabályozásában is megjelenik. 2023-ban lépett hatályba a Corporate Sustainability Reporting Directive, mely fontos előírásokat tartalmaz a vállalati nyilvánosságra hozatali kötelezettségekkel kapcsolatban. Érdekes, hogy Európa volt az egyetlen kontinens, ahol a válaszadók több, mint 30%-a audit kockázatok közé sorolta a klímaváltozással összefüggő kockázatokat, mindenhol máshol ennél kisebb súlyt kapott, ugyanakkor 3-5 évre előretekintve már a többi földrészen és előtérbe kerül a kérdés.

ELLÁTÁSI LÁNCOK

Összefüggésben a fenti kockázati tényezőkkel, a világjárvány, a klímaváltozás és a növekvő geopolitikai feszültségek különösen felnagyítják az ellátási láncokkal kapcsolatos kockázatokat. Ezek a problémák pedig, visszaható erővel, felgyorsították a deglobalizációs trendeket.

A belső ellenőrzési vezetők szerint a szervezetek válasza a problémákra alapvetően az ellátási láncok diverzifikációja volt, de jelentős figyelmet fordítottak a kritikus alapanyagok biztosítására is. Ezeken kívül jelentős erőfeszítéseket tettek az üzletmenet-folytonossági tervezés és katasztrófa-elhárítási eljárások fejlesztése terén.

Az Európai Unió elfogadta az ún. Corporate Sustainability Due Diligence Directive című szabályozást, mely többek között a szállítói kapcsolatok fokozott ellenőrzését is szabályozza.

3. Magyarországra vonatkozó adatok

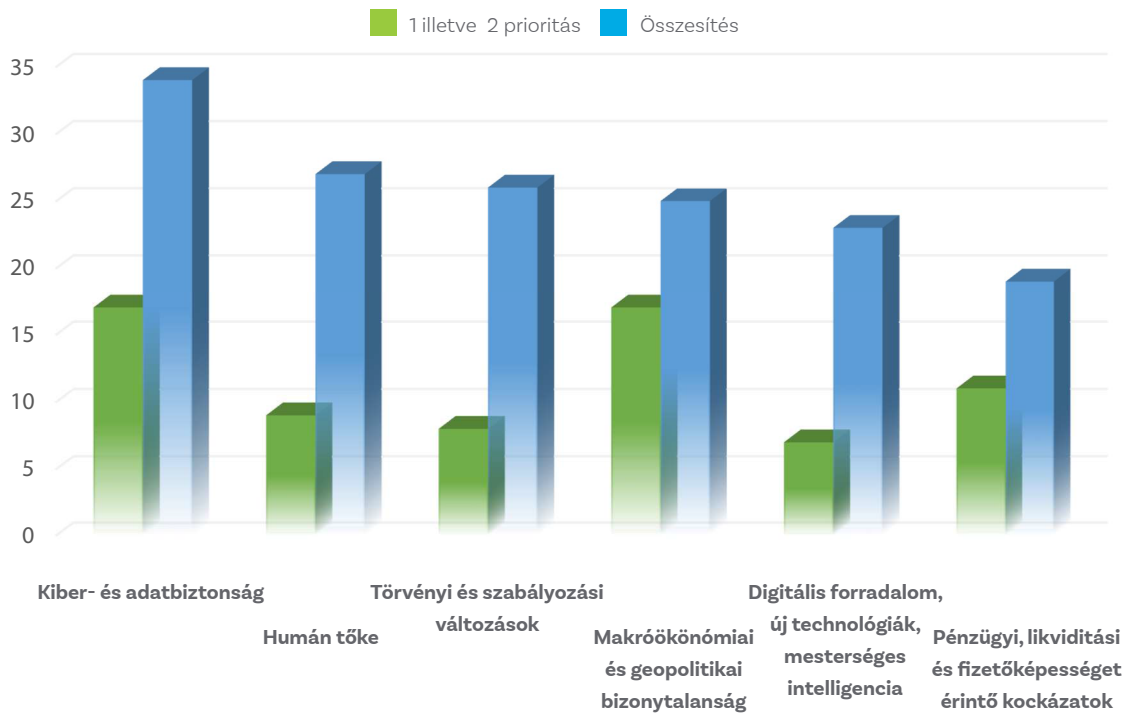
Az IIA kérdőívére választ adók között szép számmal akadtak magyar szervezetek is, melyek többsége a pénzügyi és biztosítási szektorban illetve a közszférában működik.

Összehasonlítva a magyar és az európai adatokat részben átfedés tapasztalható a legfontosabbnak ítélt kockázatok terén. A kiber- és adatbiztonság, illetve az ehhez szorosan kapcsolódó digitális forradalom, új technológiák és mesterséges intelligencia révén felmerülő kockázatokat hazánkban is a válaszadók nagy aránya tartotta jelenleg aktuális fenyegetésnek. A pénzügyi, likviditási és fizetőképességet érintő kockázatokat a magyar szervezetek magasabb prioritásúnak ítélték, míg az ellátási láncokhoz kapcsolódó kockázatokat hátrébb sorolták más európai országokhoz képest (ennek oka minden bizonnyal a válaszadói szegmens összetételében keresendő).

Az alábbi ábra jelzi azt a 6 főbb kockázati területet, mellyel a válaszadók szerint a magyar szervezetek jelenleg szembesülnek. A második és a hatodik hely között nagyon kis lépcsőfokokban mutatkoznak

meg a különbségek, ezért érdemes az első 6 (és nem csak 5) helyen szereplő kockázatot megemlíteni. A kockázatokról alkotott kép árnyalása érdekében a magas (1-es és 2-es) prioritásúnak ítélt kockázatokat is szemlélteti az ábra:

A LEGFONTOSABB KOCKÁZATI TÉNYEZŐK MAGYARORSZÁGON

A prioritást is figyelembe véve jól látható, hogy míg a vezető kockázati tényező továbbra is a kiber- és adatbiztonság marad, a pénzügyi, likviditási és fizetőképességre vonatkozó kockázatok nálunk előrébb kerülnek a rangsorban.

A 3 éves kitekintésben (2024-2027) jelentős változás nem tapasztalható a vezető kockázatok terén: a kiber- és adatbiztonság továbbra is az első helyen szerepel, majd ezen a hosszabb időtávon már, azonosulva a globális és az európai megítéléssel, Magyarországon is úgy látják, hogy az éghajlatváltozás és a fenntarthatóság kérdésével is szembe kell nézniük, míg a pénzügyi, valamint a törvényi változásoknak való kitettség kissé hátrébb csúszik a rangsorban.

Az összefoglaló elkészítéséért külön köszönet:

Doszpod Dénes MBA	RiGoCon Kft., ügyvezető, BEMSZ elnökségi tag, a Bizottság vezetője
Baki László CIA, CCSA	Magyar Nemzeti Bank, kiemelt vezető auditor
Bánhegyi Réka CIA -	Magyar Nemzeti Bank, vezető auditor
Demjénné Gyöngy Judit	Generali Biztosító, adatirányítási vezető
Simon-András Henrietta CIA	MOL Nyrt. belső ellenőr